

1354

St. K. mraznjak

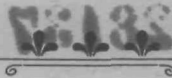
VRTEC

Časopis s podobami

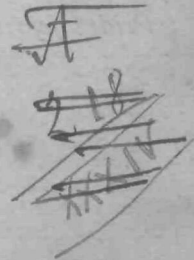
za slovensko mladino.

72 634

Uredil

ANTON KRŽIČ.

Štiriintrideseti tečaj, 1904

V Ljubljani.

Založilo društvo „Pripravniki dom“.
Natisnila Katoliška Tiskarna.

1324

VI 28137 B, f

Pridržujejo se vse pravice do sestavkov priobčenih v »Vrtcu«.

25. III. 1947/2856

KAZALO.

Pesmi.	Stran	Stran	
Nebesa	1	Ko bi solnček bil	113
Sveti trije kralji	1	Vihra	117
Zajec po zimi	5	Prišel čas je senokosa	127
Zimske pesmice	10, 22	Kosci kosijo	127
Na svečnico	17	Pred nevihto	129
Prošnja	17	Ob kozolcu	129
Bršlin	31	Pivka	135
Breze	31	Ob suši	135
O zapojte	33	Barčica plava	135
Kako težko	33	Oblaček	143
Krist je vstal	49	Naše čebelice	145
Šopek pomladanjčic:		Materina prošnja	145
Ob Adriji. Pridi! Kmalu. Ko vesna pride	65	Čegave bodo?	157
Na izprehodu. Veseli čas. Pa so prišle	66	Ko za daljnimi gorami	159
Le šumite! Na plan! Velika noč	66	Javora	161
Velikonočna bajka. Sveti Jurij. Čez vasio.	67	Prvo pismo	161
Veter. Ko pride pomlad. Pomladnji pozdrav. Pomlad je prišla	68	Zgodnja slana	171
Spet zazelenel je log. Piščalke piskajo. Aj, kako so lepi. Bajka o pomladnjem jutru	69	Jesenčice:	
Na polju. V gozdu. Pomladni dih. Na vrtu	70	Ko bo prišla k nam jesen. Prišla jesen. Prememba. Megle se sive vlačijo. Brez krasa. Jesenski dih. Slana pada	177
Senica. Prva kukavica. Cvetiči. Starček in pomlad. V srcu pa mojem je zima ledena Pomladnji spomini	71	Jesenski dan. Jesenski večer. V jesenski noči. Ptička je zapela. Ptičic slovo. Kaj žaluješ tiho. Na južnih vrtih	178
Tožba. Moja pomlad	72	Rožice. V gozdu. Jesenski veter. Čez dobrove. Jablane mlade. Cvi, cvi, cvi Vrana. Bolnik jeseni. Starček v gozdu. Na varnem. Naša nova hišica. Po ozračju. Le veselimo se	180
Jesen v pomladi. Kad arslanica strupena. Lilija	73	Če te bi ne bilo. Oj, kam? Dajte ognja in moči mi! Jesen po vrtu hodi	181
Bolnikova pomlad. Še meni! Na bolniški postelji. Babici. Venčki	74	Otrokovo vprašanje	185
Še sedaj. Ko imel bi	75	Žalujke:	
V raznih dobah	81	Na njivici božji	188
Vesna	81	Ob dedovi gomili. Na pokopališču. Ko mrliču zvoní	189
V majniku:		O Vseh svetih. Skoraj, skoraj. Po tihi zemlji. Ko bo prišla bela žena	190
Srce Mariji. Najlepši cvet Mariji! Marijin mesec. Kaj me žene v gaj? Ej, ne veste li. Jutro v majniku	94	Morda bo pa res tako!	193
Pomladnja radost. Od juga. Slava majniku. Z zlatim majem. Solnček seva. Prišel je maj	95	Dramatična slika:	
Meni pa je maj minul. Pomlad odhaja	96	Proti domu	201
Kaj kleplje?	97	Tepeškarji	207
Naš travnik	97	Koledniki	207
V gorskih virih	101	V tujini	214
Veseli kosci	107		
Solnčkovi povestici	110	Povesti, pripovedke, popisi, slike in basni.	
Mirko	111		
V trpljenja dne	113	Nikolo Tomič: 1. Za lažnivo srečo	2
		2. V tujini	18

Nikola Tomić.

Pripoveduje Vesnin.

1. Za lažnjivo srečo!

saka dežela, vsaka okolica ima čudovito moč do svojih prebivalcev. Saj vemo, kako ljubi Gorenjec svoje planine, Kozak svojo stepo, Italijan svojo rajskolepo domovino, in še celo neolikani Eskimojec svoje ledene puščave, ki bi jih ne zamenjal z nobenim, še tako krasnim krajem na svetu.

Ravnotako se tudi srce tistega, ki se je narodil in vzrastle na morski obali, ne more ločiti od svoje skalne, slikovite domačije in od broda, ki ga je že često nesel — v smrtno nevarnost, tja na prostrano, razburkano valovje. In naj je bil to majhen čolnič z enim jadrom ali pa ponosen parnik z mogočnim vijakom in bruhajočim dimnikom; vsakdo, ki ga veže poklic na veslo in jadro, si ne more misliti življenja daleč proč od miljenega morja, in z nekakim zaničevanjem gleda vsekdar na one, ki stopajo le s prikritim strahom na zibajoče se tramovje, na katerem prebije on sam gotovo polovico svojega življenja.

A mladeniču, kateremu stan ne pusti v daljavo, se zdi pogostokrat sramotno, če mora ostati na rodnem obrežju; nezmagljiva želja ga vabi na širno morje, z drugimi vred v daljne dežele in v tuje kraje; za lažnjivo srečo pohiti v neznani svet in zapusti preprosto a varno in v resnici srečno domačijo.

Precej časa je že poteklo od tistih dob, ko sem služboval tam doli na jugu naše krasne domovine. Tedaj sem šel večkrat na izprehod v D... ob jadranskem morju in tudi še dalje naprej, ker mi je bilo največje veselje, če sem mogel spoznavati šege in življenje preprostih ljudi, zibati se nekoliko v čolničku na morskih valovih in se vračati domov v nepopisno lepi mesečini jadranske noči. Blizo omenjenega kraja sem že večkrat z zanimanjem opazoval par ribiških koč, nekaj zaradi njihove redke snažnosti, deloma pa zato, ker se mi je reklo, da so njihovi prebivalci sorodniki in da živé jako pošteno in krščansko.

Nekega dne sem se napotil v to stran, da bi si te hišice prav natanko ogledal in morda še izvedel kaj o njihovih lastnikih. Kar sem bil slišal, se je pokazalo kot čista resnica. Povsod sta vladala red in snaga, in sveta podoba na marsikteri koči je pričala o pobožnosti prebivalcev. Ker sem se hotel popeljati malo na morje, sem vprašal, me hoče li kdo voziti za nekaj drobiža.

Za malo časa je prišel mož sivih las in me povabil, naj grem ž njim v njegov čoln. Deček 14—15 let naju je spremljal. Ko je bila vrv že odvezana, in smo drčali mirno po gladki morski površini, sem si natančneje ogledal tega starčka. Beli lasje so mu plapolali okrog glave, njegov obraz pa je bil strog, a plemenit, in zdelo se je, da je celo njegovo truplo iz kosti in

krepkih mišic. Saj so ljudje, katerim se ne pozna, da so stari že svojih 80—90, da, celo 100 let, ravnotako kakor na hrastu ne vidiš, koliko neviht je že divjalo nad njegovimi vejami in kolikerim viharjem se je že zmagovito ustavljal. Vse njegove kretnje so bile mirne in varne, in deček, ki mu je pomagal, je umel vsak njegov migljaj.

Čeravno mi njegovo resno in strogo lice ni moglo dajati poguma, sem vendar hotel začeti pogovor in rekel, kako čudno se mi zdi, da se ta ribiška naselbina tako ugodno razlikuje od drugih.

„Ste-li to opazili, gospod? No, saj ni treba bogvečesa, da se napravi nekoliko reda, če je kdo že daleč okoli potoval in ima dovolj ugleda.“

„In kdo je tisti, ki tako skrbi za red in snažnost?“

„Včasih je bil hudomušen fante, a pozneje se je poboljšal in sedaj upa, da ne bode čisto zastonj rekel: „Tukaj!“ ko zakliče Gospod pri poslednji sodbi njegovo ime.“

„Če vam ni neprijetno, povejte mi, prosim, kaj o tem možu, ki je v resnici v malem krogu veliko storil.“

„Če gospoda veseli, se že lahko kaj zmeniva o njem“, je odgovoril starec, „saj so gospod tudi še mladi, in mladina rada posluša povest o sreči in nesreči drugih ljudi. Kedar bodo gospod imeli svoje otroke, jim pa lahko pripovedujejo.“

Govoreč te besede, je starec popravil nekaj pri jadru, dal dečku kratko povelje in si namašil pipico s tobakom, katerega je prav rad sprejel od mene; potem pa je začel pripovedovati:

„Pred kakimi šestdesetimi leti je stala na tem mestu, kjer vidite sedaj našo vasico, le ena sama koč, last ribiča Tomića. Imel je ženo, sina-edinca in pet hčerā. Vsi so složno pomagali, in rodbini se je prav dobro godilo. A nekega dne jo je zadel strašen udarec. Oče se z morja ni vrnil domov. Tudi mi imamo take čase, ko je morje divje in ko mora vsak gledati, da je prejkoprej zopet pri bregu. Tomić pa je prišel prepozno, in morje ga je požrlo, ne da bi se bila tem vodam smilila žena in otroci, ki so drugo jutro tekali plakaje ob bregu semtertja, da bi morebiti vendarle še našli kakšno sled za ljubljenim očetom. Sin, Nikola, je bil tedaj star 16 let in močen fant. Dekleta so bila mlajša, pa tudi krepka in polna čilega življenja. Obupati takšni ljudje ne znajo, saj imajo dovolj upanja v Boga, kadar jim je dobro, in še desetkrat več, kedar jih zadene huda nesreča.

Žalostno je, da moram reči, a Nikola za to strašno izgubo ni dolgo žaloval. Lahkomiselni, kakor je bil že vedno, je čutil le večjo prostost, ne pa tudi tega, da nima več blage roke, ki bi ga vodila. Vse bi se bilo dobro izteklo, ko bi fant ne bil tako samoglav.

Ne pravim, da je imel hudobno srce, a tudi prave ljubezni ni poznal, ampak poglavito je mislil le nase. Njegov delokrog mu je bil preozek, vsakdanje življenje predolgočasno. Zoperno mu je bilo, da bi moral ostati vedno v istem kotičku, in vedno je hrepenel le tja v daljni, beli svet, da bi poiskal zlato srečo. Od začetka so mu šli taki načrti lahko iz glave; včasih je zadostovala tudi le samo ena solza v materinem očesu, da je

umolknil takoj. A tak lahkomiseln mladenič si prikroji vsa čuvstva po svojem, in ker sam sploh pravega nima, tudi ne razume, kaj se godi v drugih srcih. Nikola je vedno zopet začel govorniti o svoji sreči in niti solze materine, niti prošnje in tožbe sester niso mogle več omajati njegovega sklepa. Postal je bolj molčeč in le redko je govoril o tem, da bi ne izzival takšnih neprijetnih prizorov. Tembolj pa je mislil skrivaj o svojih načrtih in skušal uspravati vest, ki se je še slabotno oglašala v njegovem srcu, naj ne zapušča osivele matere in sester.

Počasi je prišel tako daleč, da se mu je njegov sklep zdel celo hvalevreden. Saj je hotel le najti srečo, postati bogat, in potem bi se vrnil in osrečil svojce. Da, da, to so bile njegove misli!“

Starec je za par hipov umolknil, potem pa je nadaljeval:

„In bil je tedaj tudi takšen čas, da je človek lahko znorel, ne da bi se posebno trudil. Mali sin korzikanskega odvetnika je bil postal cesar Francozov, zakaj bi potemtakem ribiški sin ne bil mogel postati kapitan? Tako je mislil Nikola in mnogo ljudi tedaj ni mislilo drugače, dasiravno so imeli druge smotre nego on.

Ker je Nikola videl, da mati nikdar ne privoli v njegov odhod, je sklenil zapustiti svojce skrivaj. Čudno, a tudi malovredno dejanje; če si ga enkrat trdno sklenil, te stori tako nekako mirnega in veselega, čeprav le na videz; saj je mnogo strupov takih, ki imajo prijeten okus, v drobnoju pa žgo, žgo kakor ogenj. Na ta način je Nikola svojce tako prevaral, da so začeli misliti, da se je odrekel svojim čudnim načrtom.

A fant je medtem čakal na ugodno priliko. Le prehitro se je našla. Nekega dne so poklicali mater k smrtni postelji starega strica v D... in ker je rekla, da namerava noč prečuti pri njem, je Nikola nadzoroval dom in ni se mu bilo treba bati, da bi ga kdo oviral. Počakal je tako dolgo, da so sestre pospale; potem pa je navezal v svojo culico, kar je mislil, da bode potreboval.

Nekako težko mu je bilo pri srcu, zakaj v dnu duše mu je nekaj tajnostno šepetalo: „Glej, tu je stala tvoja zibelka, tu je prečula tvoja mati cele noči, ko je molila za-te; tu, v tej koči so tvoje sestrice, ki zaupajo v tvojo moč, tvoje varstvo in tvojo ljubezen! Če jih ti zapustiš, bodo vsi trpeli revščino in pomankanje, in njihove solze bodo pekle tebe, ko se boš s kesanjem spominjal zapuščenega doma, v samotnih urah, v sovražni tujini!“

Slučajno je pogledal v odprto knjigo, ki je ležala na mizi; bila je povest „o izgubljenem sinu“. Nekaj ga je pretreslo, skočil je nazaj in skoro bi bil pustil svoj nesrečni naklep, da mu ni v istem hipu izkušnjavec še enkrat šepnil v uho:

„Je-li takšna slabost moža dostojna! Nimaš-li dobrih namenov? Malo revščine nič ne de, če ji v kratkem sledi bogastvo. Matere bi pač rade svoje otroke vedno imele pri sebi. Le spomni se Napoleona!“

„Da, da, ki je sedaj francoski cesar“, je zamrmral Nikola, „in jaz postanem kapitan in brodolastnik.“

Zadnja zapreka je bila podrta. Nehvaležni mladenič je zgrabil za culo, odprl vrata, splazil se kakor tat po prstih skozi sosednjo sobico, pogledal še enkrat speče sestrice in odprl vrata.

„Nikola, Nikola!“ je zdajci zaklical jasen glasek. Bila je Jelica, najstarejša sestra. Kakor bi bilo udarilo vanj, je Nikola obstal. A vse je bilo tiho kot poprej, dekletu se je bilo sanjalo. „Gospod, učeni ljudje pravijo, da se vse zgodi le slučajno; a jaz Vam rečem, da to ni bil slučaj. Bil je zadnji poizkus božje previdnosti, da obvarje Nikolo pred grešnim in nepremišljenim korakom. Tudi vi ste učen gospod in mi tega morda ne verjamete?“

„Ne, ne“, sem zakilcal in stisnil starcu roko. „Lahkomiselni ljudje imenujejo le prepogosto vse slučaj, česar ne morejo ali nočejo umeti; in vendar, kolikokrat je to očividni migljaj božje dobrote!“

„Bil je migljaj, gospod prav imate, in veseli me, da tako govorite. A Nikola ga ni ubogal; stopil je skozi vrata in krenil proti Reki. Pot mu je bila dobroznana. Noč je bila krasna; a on tega ni vedel. Ljubši bi mu bil vihar in rohnenje nevihte: to bi bilo bolj sodilo k njegovemu sramotnemu činu. Nežna, srebrna mesečina ga je motila, in često se je ozrl, če ga ne preganja kakšna senca ali če ga mati iz daljave ne vabi nazaj. Vedno hitreje je korakal in začel je skoraj teči, ko se je spomnil na očeta, ki je nekoč dejal: „Če se meni kaj pripeti, potem imate Nikolo; močen fant je, on vam bo trdna opora.“

Mrzel pot ga je oblil. Tekel je, kolikor je mogel, in ni si upal pogledati na morje, ker se je bal, da ne bi zagledal očeta, kako se dviguje nad morsko gladino in kaže s koščeno roko proti kočici na obali ter grozi izgubljenemu sinu. Kar mrzlica ga je pretresla in skoro brez sape je hitel naprej, da bi le hitro prišel med ljudi. — Tako, gospod, je Nikola zapustil svoj dom!

„Josip, obrni čoln proti domu, sicer bomo pozni.“ Deček je ubogal in čolnič je kmalu plul nazaj.

„In kako se mu je godilo potem?“ sem vprašal starca.

„Tako j vam povem. Dajte mi le še malo tistega „zelišča“, tako se da bolje pripovedovati.“ Rad sem ustregel starčevi prošnji. Zato mi pa tudi ni bilo treba dolgo čakati nadaljevanja. —

(Dalje prih.)

Zajec po zimi.

Ej, ti zajček nagajivi
In dolgouhati!
Zdaj pa čutiš mrzlo zimo
Z gobčkom in s podplati.

Smiliš se mi, revček mali,
Ti premrli sivček,
Dasiravno tudi včasih
Bil si nagajivček . . .

Tam po leti ste se vedno
Z deteljo gostili,
A ljudje so nas pastirje
Vedno le dolžili.

Kroginkrog zdaj mrzli snežec,
Nič nikjer zelenja;
Pridi k meni, plašni sivček,
Dal ti bom korenja!

Slavko Slavič.

V hudi zimi.

Na starem podrtem kozolcu je prezimovala družba vrabcev. Ljudje so jeseni pustili nekaj slame prav pod streho, in sem se je zatekla četvorica ptičkov: stara dva in dva mladiča. Naredili so si od strani luknjo, znotraj pa so si lepo postljali z gorkim perjem.

Po zemlji je ležal debel sneg. Dan na dan je snežilo, a ko je prenehalo, je bilo vse pokrito z mrzlo odejo.

Takrat jih je bilo še več skupaj. Vsa družba je bivala v neki šupi, kjer je bilo dovolj slame in jedi. Kadar so dali kuram ovsu, ga te gotovo niti polovice niso dobile. Večinoma so ga pozobali oni. Ko je pa prišel gospodar ali kdo drugi, takrat so pa završali in se poskrili po vseh kotih.

Tistokrat je bilo že še prijetno. Toda vedno bolj je pritiskal mraz. V slami jim ni bilo več dovolj gorko. Zeblo jih je, da so čivkali celo noč in tožili drugdrugemu svoje gorje. Ko je pa zapadel sneg, je začel od dne do dne bolj pritiskati mraz. Zmrzovalo je, da bi bili kmalu v slami zmrznili do zadnjega. Zjutraj so žalostno letali okrog hiše. A nikjer niso mogli najti več hrane. Kure so bile v hlevu, okna v hlev pa zaprta . . . Pred hišami je bilo vse zamrznjeno. Včasih so videli kje par zrn, toda držali so se tako trdno tal, da bi se bil tudi kljun prej obrabil, predno bi bil izkopal zrnce iz ledu.

Neko noč je bilo posebno hudo. Ves dan niso dobili nič za želodec. Le malokateri je bil toliko srečen, da je zasledil v smeteh drobtinico kruha. Večinoma so bili pa ves dan tako. Ko so prišli na večer v slamo, začivka eden žalostno: „Jaz grem drugam!“

„Jaz tudi!“ odgovori drugi.

„Jaz tudi, jaz tudi!“ ponavljajo drug za drugim.

„Tu poginemo!“ zastoka starec.

Dolgo časa so tako čivkali, dokler ni začel lajati pes, ki je ležal pod stopnicami pri hlevu. Nekateri so pozaspali, drugi so mislili na svojo bedo, starejši pa so se spominjali prejšnjih let, koliko so že morali prestati, a se je vendar prebilo.

Ko je posvetilo jutranje solnce skozi ozke špranje, vsi naenkrat začivkajo tako žalostno, kot bi čivkali svoji smrti.

Mrzlo je bilo odsile, dasi je svetilo solnčece tako lepo. Veter je bril skozi špranje, da jih je stresal mraz.

Pa so zleteli iz slame, a nekateri so se zaletavali na vse strani in padali na tla. Niso imeli več toliko moči, da bi se bili vzdržali v zraku. Zapazili so tudi, da ni vseh . . . Starejši so žalostno povесili glave, pogledali drugdrugerega in otožno čivkali. Razumeli so drugdrugerega.

Potem so se razleteli. V šupi niso mogli več prestajati. Nekateri so šli pod streho, prav v obližje dimnika, kjer je bilo malo bolj gorko. Srečni so bili taki, ki so dobili tako ugoden kraj. Še srečnejši pa oni, ki so prišli v kak ulnjak, v katerem je bilo dosti bučel. Kajti te so dobro zadelane z mrvo in cunjami, pod katerimi je za potrebo gorko.

Naša družba pa je bila takoj v prvem stanovanju nesrečna. Takrat jih je bilo še šest. Zatekli so se na neki hlev, kjer je bilo dovolj mrve. Dva dni so mirno preživeli v skrivnem kotičku in dobili tuintam kako zrnje. Na hlevu je bila skrinja, kjer je bilo dovolj piče. Le zaprta je bila. Samo prvi dan so bili tako srečni, da so dobili odprto. Takrat so se tako napokali, da so komaj odleteli, ko je prihitela dekla po stopnicah. Komaj so se še skrili. Potem je pa trdno zaprla prelepo skrinjico. Vrabiči so jo pa tako težko videli zaprto.

Drugo noč so spali na hlevu v mrvi. Prejšnji dan so iskali zrnja okrog skrinje in ga dobili za silo. A preiskali so vse kotičke in pobrali menda zadnje zrnce. Brezskrbno so pospali, veseleč se, da so se spet nasitili za eno noč.

Ponoči pa plane nenadoma nekaj med nje. Vsi v strahu zakričé in zbežé vun na prosto . . .

Drugo jutro so pogrešali spet dveh najmlajših. Nikjer ju ni bilo. Videli so pač nekaj perja na dvoru, a njiju ni bilo več . . .

Tako so prišli sem na kozolec. Malo boljše je bilo tu, a ne dosti. Zjutraj so vselej najprej poklicali drugdruglega, če so še vsi. Kajti ponoči je vsak mislil, da zmrzne . . .

Toda časi so se vendarle malo izpremenili. Mraz je bilo sicer še vedno, in snežilo je po malem. A najmlajši vrabček je priletel od nekod domov in veselo začivkal pred luknjo. „Kaj je?“ ga vpraša starka.

„Dobro, dobro, mamica!“ odgovori sivček in spusti s kljuna precejšen košček kruha. „Kje si dobil?“ vprašajo vsi trije.

„Tam, tam, tam!“

„Kje je to?“

„Daleč tam!“

Začivkali so vsi štirje in izleteli iz luknje. Malček pa je hitel naprej, tja na konec vasi. Majhna kočja je stala tam, da se je komaj videla iz snega, ki se je ponoči sesul s strehe.

Vrabček skoči pred vežo. Tam je stal deček in popravljajl sani.

„Čiv, čiv, čiv!“

„Si še živ?“ ga oponaša deček in poseže v žep. Kmalu prinese celo pest drobiža in ga vrže med lačne ptičke. Kako so hiteli pobirati drobtine in zobati! Nazadnje pa je deček posegel še v drugi žep, kjer je imel še cel kos kruha, ki ga pri delu ni mogel snesti. Popravil je ravno sani, se vsedel nanje in začel metati vrabčkom koščke kruha, dokler ga je imel kaj. Zadovoljen jih je gledal, kako so čakali, in dobro se mu je zdelo. Sodil je, da se mu živalce zahvaljujejo, ker se tako vpogibajo, kot bi se mu klanjale . . . Zadovoljen je šel v hišo, ptičice pa so zletele na streho in iznova pričele svoj veseli čiv, čiv, čiv . . .

Kmalu je pa prisijalo gorkeje solnce, in mraz je pobegnil. Ž njim pa tudi vrabčja beda.

Slavko Slavič.

Za kanarčkom.

ptičkih so pravili gospod kaplan tistega popoldne v šoli malim svojim poslušalčkom, da jih je namreč ljubi Bog peti dan ustvaril pod nebom.

„Kdo pozna kakega ptička?“ so vprašali, da bi vzdramili naveličano mladino.

„Jaz! Jaz! Jaz! . . .“ je zašumelo po šoli, in vsepolno rôk se je dvigalo kvišku.

Vse so našteli od vrabca pred skednjem do šojca v hosti; vse, vse, karkoli leta po zraku. Seveda na petelina, na kokoši, na race in gosi se niso spomnili, saj baje to niso ptiči, ampak kokoši.

„No, Janezek, ti poznaš še enega?“

Janezek Bacek je res strigel doli v zadnji klopi s prsti, kakor bi šlo za stavo.

„Kanarček“, se je odrezal ponosno.

„Kje si pa videl ti kanarčka?“

„Saj ga je oni teden Brinarjev Markec enega vjel.“

„Da ga je res vjel? kje neki?“

„Prav doma na vrtu, na tisti stari jablani, na tisti zgodnji, ki ima vsako leto gori.“

„No, bom že zvedel, če je res“, so končali gospod kaplan razgovor in se vrnili k poduku.

Še tisti dan napeljala jih je pot mimo Brinarjeve hiše.

„No, Markec, ali si res vjel kanarčka?“

„Res, res.“

„Kje pa?“

„Le-ondi na onile jablani. V sredo popoldan je bilo, ko ga zapazim, in smuk pò limanice in nataknem eno na preklo in hajd za njim. Ves vrt sva preletela. Že sem se mu približal z limanico, pa mi oddrči na drugo vejo in na drugo drevo. Naposled sem se vendar dotaknil njegove peruti, in ni je mogel več razprostreti in zmetuljil se je na tla. V sobi sem ga osnažil lima in premišljeval, kam naj ga denem. V kletki sem imel brgleza. Utegnil bi revežu storiti kaj žalega. Kar izpustil sem brgleza, naj gre, kamor hoče, in očedil sem kletko za kanarčka.

„Kje ga pa imaš zdaj? Še meni ga pokaži!“ mu sežejo gospod kaplan v besedo.

„Je že šel. Zvečer smo ga vsi ogledovali in milovali ubogega utrujenega ptička. Drugi dan smo pa šli po svojih opravkih, sama Zefka je ostala v hiši. Toda otrok je otrok. Zabičal sem ji, naj pusti ptička v miru, pa bi bilo bolje, da bi ji ne bil. Vzela je kletko raz zid, postavila na skrinjo, in se zamaknila v lepega ptička, pozabila pa na punčko in na jabolka.

Plašila je menda malega jetnika v kletki, da je butal iz konca v konec. Pa je butil tudi ob vratca, in odprla so se. Ko je namreč snemala kletko, odmaknila je nevedoma mali zapahek.

„Kaj bo pa zdaj?“ zdrzne se plaha. Mene se je menda bala. Kaj hoče, ujeti ga mora! In lazila je za njim, zdaj na peč, zdaj gor na polico, zdaj od okna k oknu. Pa mali ferfetalček se je lahko umikal in niti del toliko mu ni bilo vroče kakor Zefki.

S silo ne pojde, si misli, takole skrivaj ga bom.

Sezuje si čeveljčke, dol s klina sname dedov slamnik in gre pogumno za ujetnikom.

„Zdaj - le ga pa bom!“ si misli, videč, kako mirno sedi na skledici, tamkaj na nizkem trinožnem stolcu sredi sobe.

Počasi capa . . . jedva slišno do stolca . . . skoro si ne upa dihati. Že je poleg, hlastne s slamnikom, pokrije, toda stol se prevrne, skleda se ubije, Zefka zakriči, stol jo je zadel na prstke . . . ojej, ojej! Kanarček jo je pa opazoval dol raz klin pri vratih.

Nekdo je potrkal. Seveda Zefka ni slišala. Vrata se odpró in počasi stopi v sobo gospodična učiteljica, nad glavo pa ji odleti rumeni ujetnik na prosto. Prišla je vprašat po svojem ljubčku kanarčku. Preminjala mu je nedavno vodo, vzela je vunkaj iz kletke pošodico, in prav tam ji je ušel rumenček. Ni ga bilo več niti v kletki niti v sobi, ko je prišla z vodo nazaj.

Povsod je že izpraševala za njim, a ni bilo ne duha ne sluha. Prišla je tudi k nam. In zvedela je, kako in kaj. Kar stekla je za njim na vrt.

Cicici, cicici, cicici . . . ga je poklicala. Že jo je opazil, švignil ji na ramo in pokljuval s tankim kljunčkom sladkorček v njeni roki.

„E ti revček!“ ga je pobožala gospodična in odnesla domov.

Dobro, da je bil učiteljčin! Sicer ne vem, kako bi bilo predlo Zefki“, končal je Markčec svoje pripovedovanje.

Ferdo Gregorec.

Zimske pesmice.

I.

Zunaj stoka črni kos:
Uedno moram biti bos;
Naj bo vroče, naj bo mraz,
Uedno revček bos sem jaz.

Zunaj krača črni uran:
Hra, kra — to je mrzel dan;
Mrzel hrib je in polje, —
Še ozebel bom v nogé!

Ej, le padaj, beli sneg,
Le odevaj dol in breg;
Naj mi mari kos in vran,
Naj mi mari mrzli dan.

V gorki sobici tičim,
Kosu, vranu se smejim;
Če pa snežec kdaj teptam,
Gorke čeveljčke imam.

II.

Snežec prebeli odeva poljano,
Oj, to poljano široko,
Dahnil je vanjo nedolžnosti čiste,
Oj, v to poljano široko.

Zvezdice žarne pa gledajo nanjo,
Na to poljano prostorno,
Hade bi k beli nedolžnosti,
Pa jim ni dano, ni dano . . .

Ej, tudi jaz bom snežca poprosil,
Naj mi dušico vobeli;
To bode Rogec v nebésih vesel,
Anđelci bado veseli.

Zvezdic poprosil bom vročega ognja,
Pa bom srce si zanetil;
Srce in dušo bom Stvarniku dal,
Njemu oboje posvetil . . .

III.

Solnček na nebu, ne ljubim te več,
Kakor sem nekdaj te ljubil;
Ali si svojo gorčoto prodal,
Ali si kje jo izgubil?

Jutro si vsako me v postelji prej
Z mehkiimi žarki pozdravil;
Kam pač sedaj si te žarke dejal,
Ali si kje jih zapravil?

Vidiš ob peči zeleni sedaj
Ude otrple si grejem;
Kjo sedaj ljubim, a hkrati ob nji
Dolge te zimske dni štejem . . .

Márijan.

Speljal ga je . . .

Slika. Napisal Márijan.

v. treh Kraljev dan je bilo. Dan je bil čist in jasen, in kar je redkokdaj, brez snega. Prejšnje dni je skoro samo deževalo, in južno vreme in voda sta bila vzela do malega ves sneg po dolini. Gori po gričih so bile pač še videti bele lise. Nebo je bilo res jasno, samo mraz je pritiskal. Voda, ki je bila po lokah narastla vsled deževja, bila je čez noč zmrznila, in solnce, ki je sijalo z nebeškega oboka, se je v prostrani ledeni skorjji ogledovalo kakor v velikem srebrnem zrcalu.

Ljudje so vreli v cerkev od vseh strani in govorili, da takih sv. treh Kraljev še ni bilo.

Gregoračev Tonče je pocukal Pikčevega Jožka zadaj za suknjo, pogledal mu v obraz in rekel:

„Jožek, danes bo drenj v cerkvi.“

„Kaj potem?“

„I, kaj? Nič. — Malo pozno je že, in prerivati bi se morala skozi veliko množico ljudi, če bi hotela priti pred altar.“

„Kaj so ti pa rekli doma?“

„Da naj grem v cerkev.“

„No, in ti?“

„Glej, Jožek, tako lep dan je, led tako gladek, pa bi se malo podrsala. Na farovski loki, veš tam v tisti kotanji, je gotovo tako gladek led kakor steklo. Ju, kaj ne bi bilo prijetno?“

Jožek je pomišljal in ni hotel pritrditi Tončetovi želji. Rekel mu je: „Veš, mene mati vedno prašajo pridigo. In danes je ne bi vedel. Hm, pa bi precej vedeli . . .“

„Ti si štramast! — Kaj bodo vedeli?“

„I, vprašajo me pridigo . . . Jaz bom pa stal pred njimi kot božji volek.“

„Hm, hm, pridigo! Danes bo o sv. treh Kraljih. Nekaj boš že vedel, saj smo se učili v zgodbah.“

„I, kajpak! — Jaz ne grem.“

Šla sta naprej in prišla sta do farovške loke. Tonče je zopet začel siliti in zapeljavati Jožka, ker bil je res pravi cvet, ta Tonče. Po leti je lovil ptiče, po zimi je trgal na ledu čevlje in nastavljal sinicam. Jožek je bil pa priden in dober dečko, in doma so ga radi imeli. Samo to napako je imel, da se je dal prerad pogovoriti. In doma so bili vedno hudi raditega. Poleti enkrat ga je bil Tonče ravnoliko zlekel s seboj. Šla sta bila na ptiče, in Jožek je prinesel domov vse raztrgane hlače. To so bili mati hudi!

In sedaj ga je začela vabiti še farovška loka sama, zraven mu je pa Gregoračev s tako lepimi in mehкими besedami prigovarjal.

„Boš videl, da ne bo nič hudega.“

„Bog vari, da bi bilo!“

„Malo se bodeva podrsala, in če ne bode prepozno, bodeva šla še v cerkev, pa bova prišla ravno k pridigi.“

Na farovski loki se je tako lepo blestel led v solnčnih žarkih, in Jožek se je udal.

„Dobro! Pa samo za nekaj časa“, je dejal.

„I, seveda“, rekel je Tonče.

Veselil se je na tihem, da ga je zlekel s seboj. Ni se brigal za to, da opusti mašo in da zapelje tudi Pikčevega. Doma mu ni nihče nič rekel, in delal je vse po svoji volji, kakor je hotel. Zanimarjen je bil vedno, in ni se mu bilo čuditi, če je bil star že 14 let, pa še ni bil opravil svetega obhajila. Vsega tega je bila kriva slaba vzgoja. Rastel je kakor kopriiva, in bil je od dne do dne bolj navihan.

„Pa če zvedó doma, da sva se drsala?“ vpraša Jožek

„Eh, kako naj zvedó? — Kdo jim bo pa povedal?“

„Meni kar nekaj pravi, da ne bo nič dobrega.“

„Pojdi, pojdi! Le ne bodi strahopetnež.“

V Jožku se je res vzbujal že kes, da je privolil Gregoračevemu. Spoznal je, da nikdar ni bilo nič dobrega, kadar je bil v njegovi družbi. Na tihem je sklenil, da se bode zadržal samo enkrat, in da bode odšel takoj potem v cerkev; Gregoračev naj le ostane, če hoče. Bal se je mater razžaliti s tem, da ne bi šel v cerkev, in to na tako velik praznik. Gotovo bi bili hudi, zelo hudi.

Ljudje so bili že odšli, in nobenega ni bilo več na cesti. Gregoračev in Jožek sta pa obstala ob veliki kotanji na farovski loki.

„Glej ga, kako je gladek! Po takem se še nikdar nisi drsal“, rekel je Tonček.

„Pretenak bo“, šepnil je Jožek.

„Saj ni res“, ga je zavrnil. Stopil je na rob, da bi ga poizkusil. In res je držal in še zaškripal ni nič.

„Poglej, kako je trden! Še mene drži, pa ne bo tebe, ki si manjši. Ampak gladek je pa tako, kakor steklo. Ne bi bilo dobro, če bi padel.“

„Jaz tudi mislim, da ne.“

„No, ali boš ti poizkusil prvi, ali naj grem jaz?“ je vprašal Tonče.

„Le daj!“

„Pa bom.“

Stopil je par korakov nazaj in se zaletel. Držal se je po koncu in mahal z rokami in se lovil, ker prvič se je bal celo on. Led je bil res gladek, in takoj je bil na drugi strani, kot bi mignil.

„Pojdi za menoj! To ti je prijetno“, mu je vpil z druge strani.

„Si ne upam. Zdi se mi, da se je na sredi malo upognil“, mu je zaklical Jožek.

„Zakaj bi si ne upal? Zakaj sem si pa jaz?“

In zopet se je zaletel in bil takoj zopet na tej strani.

„Tak mora biti led, vidiš, potem je prijetno. — Kaj, ti boš pa tukaj stal?“ ga je vprašal.

„Si kar ne upam.“

„Ne bodi taka mevža! Kaj se boš bal?“

Tonče se je gotovo že desetkrat zadržal, Jožek je pa še vedno stal ob robu in gledal gladki led. Nazadnje, ko je videl, da mu oni ne dá miru, in da gre njemu vse po sreči, je dobil vendar malo poguma in se je zaletel tudi on. Noge so se mu šibile in tresel se je od strahu. A šlo je vendar! Ko je bil na oni strani, je bil že pogumnejši.

„Sem mislil, da bo kaj hudega.“

„Ne boj se tako! Kaj bi se tresel? Glej mene!“ In zdrčal je zopet na drugo stran. Jožek je dobival vedno več poguma, in zdelo se mu je res prijetno tukaj. Svoj sklep je bil pozabil, in drsal se je čimdalje bolj.

„No vidiš, kako ti gre!“ rekel je Gregoračev.

Jožku je pohvala ugajala in enkrat se je zaletel na vso moč. Toda to pot je imel smolo!

Na sredi ledu se mu je noga izpodvila, in padel je na vso moč na kolena, in led pod njim je počil. Gregorač se mu je pa smejal ob robu.

„Ha, ha, kaj pa delaš?“

Jožek je zavpil, ker ga je zbolelo. Vstal je, a led pod njim se je udal. Precej je bil do pasu v vodi. Poizkušal je zopet na led, pa udiral se je sproti pod njim. Gregorač se je še bolj smejal.

„Ha, ha, ali se koplješ? Ali je gorka?“

„Pomagaj mi, lepo te prosim!“ je vpil Jožek.

„Ne bodi neumen, ne; da se še jaz uderem.“

Ta Gregorač je bil res zloben dečko. Ni mu hotel pomagati. On je bil kriv nesreče, ki ga je izvabil s seboj; in sedaj, ne da bi mu pomagal, se je še smejal in norčeval.

Jožek je z veliko težavo prišel iz vode. Ves se je tresel od mraza, in solze so mu silile v oči. Tudi obleko nad pasom si je bil zmočil vso, ko si je hotel pomagati. A oni se mu je še vedno smejal: „Ali je bila gorka?“

„Čakaj, ti si kriv!“

„Kaj?! Sedaj dolžiš mene?“

„Da, ti si kriv, da nisem bil pri maši, in da se mi je zgodila nesreča.“

„Molči! Zakaj si me pa poslušal?“

„Boš že videl. Naši ti bodo uro navili!“

„No, no je že prav.“

Vtaknil je roke v hlačna žepa in odšel na cesto, nalahko žvižgajoč. Jožka je pustil samega; ni se brigal več zanj. Nalahko je žvižgal in šel po cesti proti domu, kakor da se ne bi bilo nič zgodilo.

Ko je odšel, je Jožek zajokal. Kesal se je, da je poslušal malopridnega Gregorača. Čemu se mu je vendar dal pregovoriti? Saj je vedel, kakšen je! In zraven ga je zeblo, in zobje so mu šklepetati. Bil je res revež!

„Kaj naj storim sedaj“, si je mislil. „Kako naj grem domov, ko nisem bil pri maši? Kaj bodo rekli mati? In oče me bodo tepli!“ Take misli so se mu podile po glavi, in ob vsaki je zajokal.

„Ah, nič, domov grem! Po pravici jim bom povedal, in morda se me bodo usmilili. Rekel bom, da me je Gregoračev zapeljal... Pri maši nisem bil; udrl sem se, pobil sem se. Vsega je kriv Gregorač.“

Jokal je skoro celo pot. Včasih je malo prenehal, pa kadar se je spomnil očeta, matere in brezovke, je spet začel. Tresel se je od mraza, in obleka na njem je zmrzovala.

Stopil je v vežo, in spet zajokal. Mati so stali ob ognjišču in kuhali.

„Kaj si že prišel od maše? — Pa kaj ti je, da jočeš?“

„Hm . . . hm . . . Gregoračev me je zapeljal . . . Hmm.“

„Ali nisi bil pri maši?“

Jožek je odkimal. — „Pa kaj ti je, da si ves moker?“

„Udrl sem se.“

„Prav ti je! Boš vedel vsaj drugokrat! Ali sem ti rekla, da pojdi z Gregoračevim, z onim nepridipravom? Torej njegov glas ti je več kakor moj? Čakaj, čakaj!“ In prijeli so ga za roko, s katero si je mencial oči, in ga odvlekli v sobo. Tepsti ga niso hoteli, toda okregali so ga pošteno. Tudi so se bali, da se ne bi prehladil. Zato so mu veleli, naj se preobleče in naj gre na peč.

„Ta otrok neubogljivi!“ so rekli mati, predno so odšli iz sobe. „Čakaj, oče ti jih bo že naštel. Boš že videl! Kdor ne uboga, ga tepe nadloga, in tebe bo tudi. Kolikokrat sem ti že rekla, da se ne pajdaši ž njim. Ali ti je več on, kakor jaz in oče? Njega bolj ubogaš? Dobro, dobro, dečko; lepo si začel.“ In zunaj so se še dolgo jezili nad njim, in bilo jim je hudo, da se družijo z Gregoračevim.

„Iz onega-le ne bo nikdar nič prida“, tako so si govorili.

Jožek je pa na peči ležal in jokal. Ganile so ga materine besede, in sedaj je čakal še očetovih. Hudo mu je bilo, in sklenil je, da ne bode šel nikdar več v njegovo družbo in rekel bo tudi drugim, da tudi ne bodo šli. „Samo, da od očetove strani ne bi bilo brezovke, pa bi bilo dobro“, tako se je tolažil ter s strahom čakal, kdaj bodo prišli.

In res ni bilo brezovke. Malo se mu uro navili, pa je bilo dobro. Tudi so ga očka vprašali, navijajoč mu uro:

Beseda prva v njej je vedno bila.
 Junaštva, sreče, groze bil je dom,
 Kar ni uničil blisk in vojske grom,
 To bo uničila nam časov sila.

Besedi pa če združimo obe,
 Beseda vsa je novega pomena.
 V njej kmetu se razveseli srce,
 Če Bog je v letu srečo dal vremena,
 Je domačiji v srečo na jesen,
 Kadar plačilo truda se povrača,
 Beseda prva sladki sad je njen
 In z drugo lahko leta trud poplača.

(Rešitev in imena rešilcev prih.)

Listnica uredništva.

Vsem vrlim sotrudnikom, pesnikom in
 pisateljem, srečno in veselo novo leto, pa v

njem mnogo klenih plodov v pouk in razvedrilo naši mili mladini! — *L. T.*: Hvala Vam: Porabimo. Kmalu se spet zglasite. — *Cvetoš!* Topót je bilo nekaj preslabotnih. Pogrešamo glavne misli. Prazno rimanje iznevolji kot puhel oreh. — *Ivanov*: Nerabno. — *M.—ič*: Saj so rime čiste, in oblika bi še tudi bila. A tiste jasnosti in pristrčnosti ni, ki ob pesmi siloma pridrži duha in ogreje srce. Zakaj si volite tako teške oblike? — *R. Triglavski*: Isto kot zadnjič. Razmetano in razblinjeno. — *Zvonimir*: Tehnika pač — a rime? Teh še ni oplazila pila. Le berite: hišice — popeljem te; vijolici — marjetici; ljubljenim — izpregovorim; nevestica pisana.

Vabilo na naročbo.

Cena „*Vrtcu*“ in „*Angelčku*“ je skupno 5 K 20 h. »*Angelček*« se oddaje tudi posebej in stane na leto 1 K 20 h. (Na deset izvodov pod skupnim zavitkom se daje eden po vrhu.) — Naročnina in vsi spisi, namenjeni »*Vrtcu*« in »*Angelčku*«, naj se pošiljajo kakor doslej z naslovom: **Anton Kržič**, c. kr. profesor v Ljubljani, ali pa **Uredništvo „Vrtčevo“** v Ljubljani, (Sv. Petra cesta št. 78). V Ljubljani se naročnina oddaje tudi v „*Katoliški Bukvarni*“.

Priporočamo v nakup tudi poprejšnje letnike. Pri gospej **Tomšičevi** (Sv. Petra cesta št. 6) se dobivajo še letniki 1888—1893, vezani po 2 K 60 h; ako se jih pa kupi več skupno, se jim cena še zniža. — Pri **uredništvu** pa se dobiva: 1. „*Vrtec*“ letnik 1895—1901, vezan po 3 K; letnik 1902 po 3 K 40 h in 1903 po 4 K. — 2. „*Angelček*“ I.—IX. teč. vezan po 80 h, X. in XI. pa po 1 K. Ako kdo kupi več izvodov hkrati, se cena še primerno zniža; kdor kupi vseh **devet** »*Vrtcev*« in **enajst** »*Angelčkov*«, jih dobi vezane za 27 K. — 3. „*Mladinski glasi*“, uglasbil **P. Angelik Hribar** (ponatis iz »*Angelčka*«) I. zvezek (s slikami) dvoglasno po 24 h, II. čveteroglasno po 40 h. — 4. „*Nedolžnim srcem*“, pesmi s slikami (ponatis iz »*Vrtca*« in »*Angelčka*«) po 1 K 20 h kart. in 1 K 45 h učno v platnu. — 5. „*Iz raznih stanov*“, speval **Taras Vaziljev**. Z dodatkom »*Urban iz Ribnice*«. (Ponatis iz »*Vrtca*«.) Cena 25 h.

Letna naročnina naj se blagovoli naprej plačevati in kmalu poravnati, kjer je še kaj zaostalega.

„*Vrtec*“ izhaja 1. dné vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h — Uredništvo in upravništvo sv. Petra cesta št. 78, v Ljubljani.